

*O carte zguduitoare și necesară, de un curaj și o onestitate zdrobitoare.
Uneori m-am întrebat cum de-a avut Abad Faciolince forța să o scrie.*

Javier Cercas

suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi

Héctor Abad Faciolince

suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi
suntem deja uitarea ce vom fi

Un copil de mână cu tatăl său

Unu

În casă trăiau zece femei, un băiat și un bărbat. Femeile erau: Tata, care fusese dădaca bunicii mele, avea aproape o sută de ani și era pe jumătate oarbă; două femei de serviciu – Emma și Teresa; cele cinci surori ale mele – Maryluz, Clara, Eva, Marta, Sol; mama și o călugăriță. Băiatul – eu – îl iubea pe bărbatul din casă, tatăl lui, mai mult decât orice pe lume. Îl iubea mai mult decât pe Dumnezeu. Într-o zi a trebuit să aleg între Dumnezeu și tatăl meu și l-am ales pe tata. A fost prima discuție teologică din viața mea și am purtat-o cu sora Josefa, călugărița care avea grijă de Sol și de mine, cei doi copii mai mici din familie. Dacă închid ochii, îi aud vocea groasă și aspră, în contrast cu vocea mea de copil. Era o dimineață luminoasă și eram în curte, la soare, privind păsările colibri care zburau din floare în floare. La un moment dat, sora Josefa mi-a spus:

- Tatăl tău o să ajungă în Iad.
- De ce? am întrebat eu.
- Pentru că nu merge niciodată la biserică, la Sfânta Liturghie.
- Și eu?
- Tu vei merge în Rai, pentru că te rogi în fiecare seară cu mine.

Seara, în timp ce ea se schimba în spatele paravanului decorat cu unicorni, spuneam împreună „Tatăl nostru“ și „Ave Maria“. La sfârșit, înainte de a adormi, spuneam „Crezul“: „Cred într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotștiitorul, Făcătorul Cerului și al

Pământului, tuturor văzutele și nevăzutele... “ Ea își scotea veșmântul de călugăriță în spatele paravanului pentru ca noi să nu-i vedem părul; ne atrăsese atenția că a vedea părul unei călugărițe este un păcat de moarte. Eu, care înțeleg lucrurile bine, dar mai încet, m-am imaginat toată ziua în Cer fără tatăl meu (mă uitam pe o fereastră din Paradis și îl vedeam pe el, acolo, jos, cerând ajutor în timp ce ardea în flăcările Infernului) și, în seara aceea, când ea a început să rostească rugăciunile din spatele paravanului cu unicorni, i-am spus:

– Eu nu mă mai rog.

– A, nu? s-a mirat ea cu reproș.

– Nu. Nu vreau să ajung în Rai fără tata. Prefer să merg în Infern cu el.

Sora Josefa și-a scos capul de după paravan (a fost singura dată când am văzut-o fără vălul negru pe cap, adică singura dată când am comis păcatul de a-i vedea suvițele de păr lipsite de orice farmec) și a strigat: „Taci din gură!“ făcându-și cruce.

Îmi iubeam tatăl cu o dragoste pe care nu aveam să o mai simt niciodată, până când s-au născut copiii mei. Când au venit ei pe lume, mi-am dat seama că este aceeași, pentru că este o iubire la fel de intensă, deși diferită, și, într-un anumit sens, opusă. Simțeam că mie nu mi se poate întâmpla nimic rău dacă sunt cu tata. Și simt că nici copiilor mei nu li se poate întâmpla nimic dacă sunt cu mine. Adică eu știu că, fără nicio ezitare, aș prefera să mor pentru a-mi apăra copiii. Și știu că tata ar fi fost gata să moară, fără nici cea mai mică ezitare, ca să mă apere pe mine. Ideea cel mai greu de suportat din timpul copilăriei mele era să-mi imaginez că tata ar putea muri și de aceea hotărâsem să mă înec în râul Medellín dacă el ar fi murit. Și, de asemenea, știu că există ceva mai rău decât moartea mea: moartea unui copil al meu. Este un lucru străvechi, ancestral, care se simte în adâncul conștiinței, într-un punct anterior gândirii. Este ceva ce nu se gândește, ci,

pur și simplu, doar este, fără nicio justificare, pentru că nu se simte cu mintea, ci în rărunchi.

Îl iubeam pe tata așa cum puii de animale își iubesc părinții. Îmi plăcea mirosul lui și, de asemenea, amintirea mirosului lui rămas în pat când pleca în vreo călătorie și eu le rugam pe servitoare și pe mama să nu schimbe cearceaful și fața de pernă. Îmi plăcea vocea lui, îmi plăceau mâinile lui, aspectul îngrijit al hainelor lui și meticulozitatea cu care își păstra corpul mereu curat. Când mi se făcea frică, noaptea, fugeam în patul lui și de fiecare dată îmi făcea loc să mă culc lângă el. Niciodată nu spunea nu. Mama protesta, spunea că mă răsfășă, dar tata se trăgea mai la margine și mă lăsa să stau cu el. Simțeam pentru tata ceea ce prietenii mei spuneau că simt pentru mamele lor. Îi recunoșteam mirosul, îmi puneam un braț pe pieptul lui, îmi băgam degetul mare în gură și dormeam liniștit până când zgomotul copitelor cailor pe caldarâm și huruitul căruței care aducea laptele anunțau zorii zilei.

Doi

Tata mă lăsa să fac tot ce voiam. Când spun *tot*, este o exagerare. Nu puteam să fac obrăznicii, cum ar fi să mă scobesc în nas sau să mănânc pământ; nu puteam să o ating pe surioara mai mică nici-măcar-cu-petala-unui-trandafir; nu puteam să plec de acasă fără să anunț că plec de acasă, nici să traversez strada fără să mă uit în ambele părți; trebuia să fiu mai respectuos cu Emma sau Teresa – sau cu oricare dintre celelalte femei de serviciu pe care le-am avut în casă în acei ani: Mariela, Rosa, Margarita – decât cu oricare oaspete sau rudă; trebuia să fac baie în fiecare zi, să mă spăl pe mâini înainte de masă și pe dinți după și să am mereu unghiile curate... Dar cum eu eram o fire blândă, am învățat repede aceste lucruri elementare. Când spun *totul*, mă refer, de exemplu, la faptul că puteam să iau cărțile sau discurile lui, fără nicio restricție, să ating oricare dintre lucrurile lui (peria de bărbierit, batistele, apa de colonie, pick-up-ul, mașina de scris, stiloul) fără să cer voie. De asemenea, nu trebuia să îi cer bani. Îmi explicase acest lucru astfel:

– Tot ce este al meu este și al tău. Știi unde țin portofelul, poți să iei cât ai nevoie din el.

Și era acolo, mereu, în buzunarul de la spate al pantalonilor. Îl luam și număram banii pe care îi avea. Niciodată nu știam dacă să iau un peso, doi sau cinci. Mă gândeam o clipă și hotăram să nu iau nimic. Mama ne atrăsese atenția de multe ori:

– Fetelor!

Mama spunea mereu „fetelor“ pentru că fetele erau mai multe și deci regula gramaticală (un bărbat între o mie de femei transformă totul în genul masculin) nu funcționa la ea.

– Fetelor! În țara asta profesorii sunt plătiți foarte prost, nu câștigă mai nimic. Nu abuzați de tatăl vostru, că el este bleg și vă dă tot ce îi cereți, fără să prea aibă de unde.

Eu credeam că pot să iau toți banii care se aflau în portofel. Uneori, când erau mai mulți, la începutul lunii, luam o hârtie de douăzeci de pesos, în timp ce tata își făcea siesta, și mă duceam în camera mea. Mă jucam un timp cu ea, știind că era a mea, și îmi imaginam că mă duc să cumpăr diverse lucruri (o bicicletă, o minge de fotbal, un trenuleț electric, un microscop, un telescop, un cal), ca și cum aș fi câștigat la loterie. Dar după aceea, mă duceam și puneam banii la locul lor. Aproape niciodată nu erau acolo multe bancnote, iar la sfârșitul lunii, uneori, nu era niciuna, căci nu eram bogați, deși păream, pentru că aveam o proprietate la țară, mașină, femei de serviciu și chiar și o călugăriță de companie. Când noi o întrebam pe mama dacă suntem bogați sau săraci, ea răspundea mereu la fel: „Nici una, nici alta, fetelor; suntem doar ceva mai înstăriți.“ De multe ori, tata îmi dădea bani fără să îi cer și nu aveam nimic împotriva să îi primesc.

După spusele mamei, și avea dreptate, tata era incapabil să înțeleagă cum se administrează o casă. Ea începuse să lucreze într-o mică firmă pe care o deschisese în centrul orașului – împotriva voinței soțului ei – având în vedere că salariul unui profesor nu ajungea niciodată până la sfârșitul lunii și nu se putea recurge la nicio rezervă, dat fiind că tata nu a avut niciodată vreo noțiune despre ce înseamnă a economisi. Când soseau facturile întreținerii casei sau când mama îi spunea că este nevoie de bani pentru a plăti zidarul care reparase acoperișul, că se scurgea apa pe tavan, sau pentru electricianul care reparase un scurtcircuit, tata se supăra și se încuia în bibliotecă să citească sau să asculte muzică dată la maximum, ca să se calmeze. El însuși îl angajase pe

zidar, dar, ca întotdeauna, uitase să îl întrebe cât îi va lua pentru reparații, așa că la sfârșit acesta cerea cât avea chef. În schimb, dacă îl angaja mama, ea cerea de la început două oferte de preț, negocia și niciodată nu apăreau surprize la sfârșit.

Tata nu avea niciodată destui bani pentru că întotdeauna îi dădea sau îi împrumuta oricui îi cerea, rude, cunoscuți, străini, cerșetori. Studenții de la universitate profitau de el. Și, de asemenea, abuza administratorul casei de la țară, don Dionisio, un iugoslav nerușinat care mereu reușea să obțină de la tata un avans pentru iluzia unor mere, unor pere sau smochine mediteraneene care nu au ajuns să fie cultivate vreodată în livada noastră. În cele din urmă, a reușit să planteze căpșuni și zarzavaturi, apoi și-a deschis o afacere proprie, pe un teren cumpărat cu avansurile pe care i le dăduse tata, și i-a mers destul de bine. După aceea tata i-a angajat ca administratori pe don Feliciano și pe doña Rosa, părinții Teresei, fata noastră din casă, care mureau de foame într-un sat din nord-estul provinciei, Amalfi. Doar că don Feliciano avea aproape optzeci de ani, era bolnav de artrită și nu putea lucra în grădină, astfel că zarzavaturile și căpșunii lui don Dionisio s-au uscat și, după șase luni, terenul a ajuns în paragină. Dar nu era să-i lăsăm să moară de foame pe doña Rosa și pe don Feliciano, pentru că asta ar fi fost și mai rău. Trebuia să așteptăm să moară ei de bătrânețe pentru a putea angaja alți administratori, și așa s-a și întâmplat. Mai târziu, i-am adus pe Edilso și Belén, care sunt și acum acolo, cu un contract foarte ciudat, inventat de tatăl meu: noi oferim pământul, dar vacile și laptele sunt ale lor.

Știam că studenții îi cer tatălui meu bani cu împrumut, pentru că îl însoțeam de multe ori la universitate și biroul său părea un loc de pelerinaj. Studenții stăteau la coadă afară; unii, într-adevăr, pentru a-l consulta cu privire la studiile lor de medicină sau pentru probleme personale, dar cei mai mulți intrau pentru a-i cere bani cu împrumut. De fiecare dată când am fost cu el, tata a scos de mai multe ori portofelul și le-a dat studenților bancnote pe

care nu le-a mai văzut înapoi și, de aceea, în jurul lui era mereu un roi de cerșetori de acest fel.

– Bieții băieți, spunea tata, nu au nici măcar cu ce să-și cumpere de mâncare; și este imposibil să studiezi flămând.

Este foarte greu să încerci să sintetizezi ceea ce este *Suntem deja uitarea ce vom fi* fără să-i trădezi spiritul, pentru că, asemenea tuturor capodoperelor, cartea este multe lucruri în același timp. A spune că este o sfâșietoare carte de memorii despre familia și tatăl autorului – care a fost asasinat de un ucigaș plătit – e adevărat, dar neinspirat și infim, pentru că această carte este în același timp o copleșitoare imersiune în infernul violenței politice columbiene, în viața și în sufletul orașului Medellín, în obiceiurile și aspectele mărunte ale vieții, în intimitatea și grandoarea unei familii, o mărturie delicată și subtilă a iubirii filiale, o poveste adevărată care este în egală măsură o superbă ficțiune, prin felul în care este scrisă și structurată, și una dintre cele mai elocvente pledoarii care s-au scris în timpurile noastre și în toate timpurile împotriva terorii ca instrument politic.

Cartea este cutremurătoare, dar nu apăsătoare, pentru că este scrisă astfel încât nu face exces în exteriorizarea sentimentelor, este o proză precisă, limpede, inteligentă, cultă, care pune stăpânire cu o iscusință desăvârșită pe sufletul cititorului, ascunzându-i anumite date, distrăgându-i atenția, cu scopul de a-i stimula curiozitatea și orizontul de așteptare, obligându-l astfel să participe la actul creator, mână în mână cu autorul.

Mario Vargas Llosa